

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 22-07-2016

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/3996-3/22-07-
2016

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Η 6 /2016

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνήλθε στην έδρα της την Τρίτη 19.07.2016 και ώρα 10:00, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Πρόεδρος της Αρχής, Πέτρος Χριστόφορος και τα τακτικά μέλη της Αρχής Λεωνίδα Κοτσαλής, Αναστάσιος – Ιωάννης Μεταξάς, Δημήτριος Μπριόλας, Αντώνιος Συμβώνης,. Στη συνεδρίαση παρέστη ακόμα, μετά από εντολή Προέδρου, το αναπληρωματικό μέλος της Αρχής, Σπυρίδων Βλαχόπουλος, ως εισηγητής με δικαίωμα ψήφου. Τα τακτικά μέλη της Αρχής Κων/νος Χριστοδούλου και Πέτρος Τσαντίλας, παρόλο που εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, επίσης, με εντολή του Προέδρου, η Καλλιόπη Καρβέλη, Ε.Ε.Π.-Δικηγόρος ως βοηθός εισηγήτρια, η οποία παρέσχε διευκρινίσεις και αποχώρησε πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του Διοικητικού – Οικονομικού Τμήματος της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή συνεδρίασε προκειμένου να γνωμοδοτήσει, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 στοιχ. θ' του ν. 2472/1997, επί της υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/3996/23.06.2016 αιτήσεως της Γενικής Επιθεωρήτριας Δημόσιας Διοίκησης προς την Αρχή σχετικά με την νομιμότητα επεξεργασίας των πρόσθετων προσωπικών δεδομένων που ζητούνται με τις διατάξεις του άρθρου 173 του ν. 4389/2016 από τους υπόχρεους υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 173 του ν. 4389/2016

αντικαθίσταται η περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 3213/2003, και ως περιουσιακά στοιχεία των υπόχρεων υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης θεωρούνται επιπρόσθετα α) η μίσθωση θυρίδων σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα ημεδαπά ή αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και το σύνολο των μετρητών που δεν περιλαμβάνονται στην περίπτωση ιν (καταθέσεις σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα), εφόσον το συνολικό ποσό υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ (περίπτωση ν) και β) τα κινητά μεγάλης αξίας, εφόσον η αξία αυτών υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων ευρώ, συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ (περίπτωση νι). Σύμφωνα δε με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 173 του ν. 4389/2016, προβλέπεται αποκλειστική προθεσμία δύο μηνών από τη δημοσίευση του νόμου (27.05.2016), ήτοι μέχρι τις 27.07.2016, για την έκδοση νέας κ.υ.α. των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, η οποία θα ρυθμίζει τα σχετικά με την ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Για τον λόγο αυτό και δεδομένου ότι ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης είναι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 3213/2003 όργανο ελέγχου για συγκεκριμένες κατηγορίες υπόχρεων υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης (μέλη Σωμάτων Επιθεώρησης και ελέγχου του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., Προϊστάμενοι Δ/νσεων Υ.Δ.Ε.), ζητά τη γνώμη της Αρχής σχετικά με τη νομιμότητα συλλογής και επεξεργασίας των πρόσθετων προσωπικών δεδομένων (περιπτώσεις ν και νι της παρ. 1 του άρθρου 173 του ν. 4389/2016).

Στο πλαίσιο διερεύνησης της υπόθεσης η Αρχή ζήτησε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης διευκρινίσεις σχετικά με την αναγκαιότητα και προσφορότητα της συλλογής και επεξεργασίας των αιτούμενων πρόσθετων στοιχείων σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, το οποίο στην υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/3996-2/27.06.2016 απάντησή του ανέφερε ότι α) επειδή τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκε μαζική εκροή καταθέσεων και στροφή των καταθετών σε εναλλακτικές μορφές επενδύσεων όπως σε πολύτιμα μέταλλα και έργα τέχνης, η συμπλήρωση της δήλωσης «πόθεν έσχες» με τα πρόσθετα πεδία είναι απαραίτητη, προκειμένου να μην μείνουν εκτός ρύθμισης σημαντικά περιουσιακά στοιχεία, που ενδεχομένως υποκρύπτουν παράνομο πλουτισμό των υπόχρεων, β) η δήλωση των κινητών που υπερβαίνουν τα 30.000 ευρώ αποτελεί απλή επανάληψη (i) φορολογικής υποχρέωσης είναι δε περιορισμένη κατά περιεχόμενο, αφού αρκείται στα κινητά μεγάλης αξίας που υπερβαίνουν τα 30.000 ευρώ και όχι σε όσα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4172/2013 υπερβαίνουν τα 10.000 ευρώ, και (ii) της δήλωσης που έχει ήδη υποβληθεί

στην αρμόδια εφορία για την επιβολή του φόρου που αφορά κινητά τα οποία αποκτήθηκαν αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής ή προίκας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1 και 13 του ν. 2691/2001 και γ) η προσθήκη των νέων πεδίων κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να εναρμονιστούν σε περιεχόμενο με τις διατάξεις του ν. 3691/2008 για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, νόμου αυξημένης τυπικής ισχύος αφού αποτελεί ενσωμάτωση οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, αφού άκουσε τον εισηγητή και τις διευκρινίσεις από την βοηθό εισηγήτρια, η οποία στην συνέχεια αποχώρησε, και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης, εκδίδει την ακόλουθη

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Η

1. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 19 παρ. 1 στοιχ. θ' του ν.2472/1997 η Αρχή έχει, μεταξύ άλλων, την αρμοδιότητα να: *«γνωμοδοτεί για κάθε ρύθμιση που αφορά στην επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».*

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχ. α' και β' του ν. 2472/1997, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών καθώς και να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται ενόψει των σκοπών επεξεργασίας, για να είναι δε νόμιμη η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων (συλλογή, καταχώριση, αποθήκευση, συσχέτιση, συνδυασμός κ.λπ.)

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3213/2003, υπόχρεοι σε δήλωση της περιουσιακής τους κατάστασης, των συζύγων και των ανήλικων τέκνων τους είναι μεταξύ άλλων ο πρωθυπουργός, οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων, οι Υπουργοί, αναπληρωτές Υπουργοί και Υφυπουργοί, οι βουλευτές και ευρωβουλευτές οι περιφερειάρχες, Δήμαρχοι και όσοι διαχειρίζονται τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων (περιπτώσεις α'-ε' του άρθρου), Δικαστικοί και Εισαγγελικοί λειτουργοί και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, δημόσιοι λειτουργοί και ιδιοκτήτες μέσων μαζικής ενημέρωσης. Σύμφωνα δε με το άρθρο 173 παρ. 1 του ν. 4389/2016, το οποίο αντικατέστησε την περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 2 του

ν. 3213/2003, ως περιουσιακά στοιχεία τα οποία πρέπει να περιλαμβάνονται στη δήλωση θεωρούνται ιδίως τα έσοδα από κάθε πηγή, τα ακίνητα και τα εμπράγματα δικαιώματα σε αυτά, οι μετοχές ομόλογα, ομολογίες κάθε είδους, αμοιβαία κεφάλαια και παράγωγα, καταθέσεις σε τράπεζες, χρηματιστηριακά ή ασφαλιστικά προϊόντα και συμμετοχές σε κεφάλαια επιχειρηματικών ή επενδυτικών συμμετοχών και καταπιστεύματα, πλωτά, εναέρια μεταφορικά μέσα και κάθε χρήσης όχημα, η συμμετοχή σε κάθε είδους εταιρία, οι δανειακές υποχρεώσεις προς ημεδαπά και αλλοδαπά πιστωτικά και τραπεζικά ιδρύματα καθώς και τα πρόσθετα στοιχεία α) μίσθωσης θυρίδων σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα ημεδαπά ή αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και το σύνολο των μετρητών που δεν περιλαμβάνονται στην περίπτωση ιν (καταθέσεις σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα), εφόσον το συνολικό ποσό υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ (περίπτωση ν) και β) τα κινητά μεγάλης αξίας, εφόσον η αξία αυτών υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων ευρώ, συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ (περίπτωση νι). Αν τα κινητά πράγματα αποτελούν ενιαίο σύνολο, για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη η αξία του συνόλου των πραγμάτων. Η δηλούμενη αξία προκύπτει είτε από σχετικό παραστατικό αγοράς ή από πράξη φορολογικής αρχής για την επιβολή φόρου αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, ή προίκας κατά τον χρόνο κτήσης τους. Στην περίπτωση κατά την οποία τα κινητά είναι ασφαλισμένα κατά κινδύνων κλοπής, πυρκαγιάς και λοιπών κινδύνων, η εκτιμώμενη αξία δεν μπορεί να είναι κατώτερη αυτής που αναγράφεται στη σχετική σύμβαση.

Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης συντάσσονται σε ειδικό έντυπο, το περιεχόμενο του οποίου καθορίζεται για τους υπόχρεους των περιπτώσεων α'-ε' του άρθρου 1 του ν. 3213/2003, με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, για τους άλλους δε υπόχρεους με κ.υ.α. των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, και υπόκεινται σε ηλεκτρονική επεξεργασία από αυτοτελή ειδική βάση δεδομένων (www.pothen.gr), από την οποία πρέπει να προκύπτει ευκρινώς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και η αξία τους ανά κατηγορία περιουσιακών στοιχείων καθώς και η χρονολογία κτήσης τους. (άρθρο 2 παρ. 2 του ν. 3213/2003).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 173 παρ. 3 του ν. 4389/2016, η παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3213/2003 αντικαθίσταται ως εξής: «*οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης των προσώπων των περιπτώσεων α' έως ε' του άρθρου 1 παράγραφος 1, δημοσιεύονται στον διαδικτυακό τόπο της Βουλής με μέριμνα του*

Προέδρου της Επιτροπής του άρθρου 3Α. ....Η δημοσιοποίηση των δηλώσεων διαρκεί όσο η θητεία των υπόχρεων πλέον τριών ετών από τη λήξη αυτής. Το αντικείμενο της δημοσιοποίησης και ιδίως η μορφή, ο τύπος, τα προς δημοσίευση συγκεντρωτικά ή μη στοιχεία ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία εκδίδεται το αργότερο δύο μήνες μετά δημοσίευση του παρόντος νόμου. Από τη δημοσιοποίηση εξαιρούνται σε κάθε περίπτωση εκείνα τα στοιχεία που είναι ικανά να προκαλέσουν βλάβη στη ζωή ή την περιουσία του δηλούντος και της οικογενείας του ...».

Τέλος, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 173 του ν. 4389/2016, προβλέπεται αποκλειστική προθεσμία δύο μηνών από τη δημοσίευση του νόμου (27.05.2016), ήτοι μέχρι τις 27.07.2016, για την έκδοση νέας κ.υ.α. των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, η οποία θα ρυθμίζει τα σχετικά με την ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Κατά τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας για τα χαρακτηριστικά των περιορισμών των συνταγματικώς κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να ορίζονται γενικώς και αντικειμενικώς με τυπικό νόμο ή κατόπιν ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης με διάταγμα, να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, να τελούν σε πρόδηλη λογική συνάφεια με το σκοπό αυτό, να είναι πρόσφοροι, κατάλληλοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, να μην θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος και να μην απονέμουν στη Διοίκηση ευρεία διακριτική ευχέρεια (βλ. ενδεικτικά ΟΛΣτΕ 3665/2005, ΔΔΙΚΗ 2006, σελ. 391 και ειδικά για το ζήτημα του περιορισμού της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης βλ. ΟΛΣτΕ 3037/2008, in NOMOS). Ειδικά όσον αφορά τον έλεγχο της προσφορότητας και αναγκαιότητας των μέτρων, που θεσπίζονται για την επίτευξη ενός σκοπού, ο νομοθέτης διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης, για τον καθορισμό των ρυθμίσεων, που αυτός κρίνει πρόσφορες και αναγκαίες. Ως εκ τούτου, ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας περιορίζεται στην κρίση για το εάν η θεσπιζόμενη ρύθμιση είτε είναι προδήλως απρόσφορη, είτε υπερβαίνει προδήλως το απαραίτητο για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρο (βλ. ΟΛΣτΕ 3031/2008, ΟΛΣτΕ 2010/2010, in NOMOS).

2. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Αρχή ερωτάται αν είναι συνταγματικά ανεκτή και από απόψεως προστασίας των προσωπικών δεδομένων καθ' όλα νόμιμη η επιβαλλόμενη το πρώτον με το άρθρο 173 του ν. 4389/2016 επεξεργασία (συλλογή και διάδοση) των πρόσθετων οικονομικών στοιχείων που ζητούνται από τους υπόχρεους υποβολής δηλώσεων με την διάταξη αυτή. Συναφώς όσον αφορά τα μετρητά που βρίσκονται σε τραπεζικές θυρίδες καθώς και το σύνολο των μετρητών που δεν περιλαμβάνονται σε καταθέσεις, σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα, η συλλογή τους από τα αρμόδια προς έλεγχο «πόθεν έσχες» όργανα που επιβάλλεται ρητώς από τις ανωτέρω διατάξεις είναι συνταγματικώς ανεκτή, εφόσον επιλέγεται από τον νομοθέτη ως καταρχήν πρόσφορη και δεν εξέρχεται των ορίων του επιδιωκόμενου με αυτήν σκοπού του δημοσίου συμφέροντος, καθώς εξυπηρετεί τη διαφάνεια του πολιτικού και δημόσιου βίου. Αντιθέτως, η συλλογή από τα αρμόδια προς έλεγχο «πόθεν έσχες» όργανα των πρόσθετων περιουσιακών στοιχείων των κινητών μεγάλης αξίας, εφόσον η αξία αυτών υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων ευρώ και των κινητών που φυλάσσονται εντός θυρίδων συνιστά περιορισμό του ατομικού δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων (άρ. 9Α Σ.) μη επιβαλλόμενο από σαφείς και προβλέψιμες κατά τον τρόπο υπολογισμού και τις συνέπειες διατάξεις. Ειδικότερα για τις δύο αυτές κατηγορίες των κινητών υπάρχει το ζήτημα της αδυναμίας πρόβλεψης και εκτίμησης της πραγματικής τους αξίας, οπότε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997, η συλλογή τους καθίσταται απρόσφορη και μη κατάλληλη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού της πλήρους καταγραφής και αποτύπωσης της περιουσιακής κατάστασης των υπόχρεων σε δήλωση προσώπων. Κατά συνέπεια, η συλλογή τους είναι νόμιμη μόνον για τις περιπτώσεις που υπάρχει αποδεικτικό της αξίας αυτών, όπως παραστατικό αγοράς ή πράξη φορολογικής αρχής για την επιβολή φόρου αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, ή ασφαλιστική σύμβαση σε περίπτωση ασφάλισής τους κ.λπ. και εφόσον δεν πρόκειται περί οικογενειακών κειμηλίων που έχουν συνήθως από διαθέσεως αξία για τους υπόχρεους.

3. Όσον αφορά την ανάρτηση στο διαδίκτυο για τα κινητά μεγάλης αξίας, εφόσον η αξία αυτών υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων ευρώ και για τα μετρητά που δεν περιλαμβάνονται σε καταθέσεις σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα εφόσον το σύνολό τους υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων ευρώ

(περιπτώσεις ν και νι του άρθρου 173 παρ. 1 του ν. 4389/2016), η δημοσίευσή τους στο διαδίκτυο συνιστά επίσης περιορισμό του ατομικού δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων (άρ. 9Α Σ.) που δεν δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος και όπως και η σχετική διάταξη σημειώνει, εκθέτει σε κίνδυνο την περιουσία και την ζωή των υπόχρεων.

Συνεπώς η ανάρτηση των ως άνω στοιχείων στο διαδίκτυο προβλέπεται ως ευχέρεια σε νομοθετική διάταξη, πλην όμως υπερβαίνει τα όρια της αναλογικότητας δεδομένου ότι εκθέτει τα πρόσωπα αυτά σε πρόδηλο κίνδυνο της προσωπικής ασφάλειας αυτών και των μελών της οικογένειάς τους, καθώς και της ασφάλειας της ιδιωτικής και οικογενειακής τους ζωής και περιουσίας.

Εξάλλου και η ίδια η διάταξη του άρθρου 173 παρ. 3 του ν. 4389/2016, προβλέπει την εξαίρεση από τη δημοσιοποίηση εκείνων των στοιχείων που είναι ικανά να προκαλέσουν βλάβη στη ζωή ή την περιουσία του δηλούντος και της οικογενείας του.

Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, η ανάρτηση στο διαδίκτυο είναι δυνατή μόνον για τις περιπτώσεις των πρόσθετων στοιχείων των μετρητών και των κινητών που φυλάσσονται στις θυρίδες.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Πέτρος Χριστόφορος

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου